

Závěrečná zpráva

přijatá na zámovém setkání vědců *Věda mezi válkou a mírem*, jež se konalo v rámci Světového shromáždění za mír a život, proti jaderné válce

Setkání vědců dospělo k těmto závěrům:

1. Zúčastnění vědci z nejrůznějších vědních oborů ze 49 zemí, zastánci různých politických názorů a náboženského přesvědčení, prohlašují, že za nejvýznamnější úkol vědců celého světa považují spojit úsilí a zabránit použití zbraní hromadného ničení, zabránit konečné katastrofě celé lidské civilizace a účastnit se mírového hnutí za zmrazení nukleárních zbraní a *Kampaně Spojených národů za odzbrojení*.

2. Nové akutní nebezpečí vypuknutí nukleární války by mohlo vzniknout plánovaným rozmístěním nové generace amerických střel středního doletu, obzvláště možným selháním elektronických systémů.

3. V nejrůznějších odvětvích vědy bylo dokázáno, že nukleární válka by nevyhnutelně ve svých důsledcích znamenala konec lidstva, konec přírody, konec veškerého života na této planetě. Proto vědci považují militaristickou myšlenku, že by některá ze zúčastněných stran mohla v nukleární válce zvítězit, za zcela scestnou. Rovněž mylné a absurdní je věřit v možnost omezené jaderné války. Proto se obrací k vládám zemí vlastnicích jaderné zbraně, aby respektovaly závěry, k nimž dospěli vědci v otázce hrozby nukleární války, a učinily vše pro to, aby nukleární energie byla používána výhradně pro mírové účely, pro blaho lidstva. Prohlašují, že skutečným úkolem vědy a vědců je budovat, nikoli ničit.

4. Doporučují vládám států, aby přikládaly větší váhu mezinárodnímu právu a podpořily rezoluci Valného shromáždění Spojených národů, jež prohlašuje, že každý stát, který by použil jaderných zbraní jako první v „preventivních“ či „obránných“ akcích, by se dopustil nejtěžšího zločinu proti lidstvu, který nelze nijak ospravedlnit. Doporučují všem vládám, aby plnily mezinárodní smlouvy zakazující chemické a bakteriologické zbraně a snížily obrovské smrtelné zásoby vojenských chemických prostředků.

5. Upozorňují na to, že nová etapa zbrojení spolu s růstem vojensko-průmyslového komplexu a úlohy militarismu ve vnitřní a zahraniční politice zvyšují nedůvěru mezi národy, zvláště mezi státy s rozdílnými společenskými systémy, a ohrožují mezinárodní stabilitu. Vyzývají nejvyšší představitele, vlády a parlamenty států vlastnicích jaderné zbraně, aby snížili nebezpečí vypuknutí jaderného konfliktu mezinárodním jednáním o omezení jaderného zbrojení a o postupném odzbrojení na základě principu stejné bezpečnosti. Zejména plány na vývoj nových strategických jaderných zbraní a přípravy na rozmístění nových jaderných zbraní v západní Evropě vytvářejí celosvětové nebezpečí, jaké dosud nemá obdoby.

6. Považují boj za mír a mírové soužití států s rozdílným společenským zřízením za nejnáléhavější globální problém lidstva. Horečné zbrojení odčerpává obrovské ekonomické hodnoty, lidské úsilí a tak rozhodně oddaluje možnosti řešení problémů, které lidstvu vznikají a jsou nejnáléhavější ve třetím světě. Pouze v míru je možné řešit další náléhavé globální problémy, jako jsou chudoba, negramotnost a choroby, zachování zdravého životního prostředí pro všechny vzájemně se podmiňující formy života na Zemi, zajištění potravin a potřebných surovinových zdrojů pro lidstvo a problémy spojené s kulturním, hospodářským, vědeckým a technologickým rozvojem společnosti. Boj za mír je úzce spojen s bojem za demokracii a lidská práva. Právo jednotlivce, národů a států na život v míru musí být v této souvislosti považováno za nejvýznamnější základní lidské právo. Boj za mír je také těsně spojen s bojem za společenský pokrok, hospodářské a sociální požadavky pracujících lidí na celém světě, s bojem za právo na rozvoj a *Nový ekonomický řád* a za národní osvo-

7. Účastníci setkání proto navrhuji, aby vědci — zastánci nejrůznějších mírových koncepcí a teorií — soustředili svou pozornost na to, co sjednocuje zastávce míru na celém světě: na snahu o odvrácení hrozby jaderné války a přednostně na okamžité zmrazení všech jaderných zbraní jako krok k dosažení všeobecného a úplného odzbrojení.

8. Účastníci setkání navrhuji svolat světový kongres vědců proti válce a zbrojení.

9. Navrhují vytvořit v jednotlivých státech národní mírové výbory vědců, v nichž budou bojovat proti válce společně vědci z oboru přírodních, technických a společenských věd.

10. Účastníci apelují na morální odpovědnost všech vědců světa, aby se zapojili do boje za mír, proti nebezpečí nukleární války. Tato odpovědnost vyplývá ze vztahu vědce k životu a lidstvu a vyžaduje také, aby vedl a vychovával mladou vědeckou generaci ke stejné odpovědnosti. Vědci mohou významně přispět k tomu, aby si lidé lépe uvědomili rizika a potenciální důsledky zbrojení, zejména jaderného zbrojení.

11. Účastníci setkání považují rozvoj široké mezinárodní spolupráce ve výzkumu problémů zajištění míru a odvrácení jaderné války za otázku životního významu. Doporučují, aby UNESCO a všechna mezinárodní vědecká sdružení zařadila výzkum těchto problémů na program jednání příslušných světových kongresů, sympózií a konferencí (pokud tak již neučinila), protože jejich řešením by mohla věda přispět k rozvoji mírového soužití.

12. Obracejí se na vědce celého světa s naléhavou výzvou, aby ve svých zemích a na mezinárodní úrovni aktivně vystupovali za uvolnění mezinárodního napětí, mírové soužití států s různými společenskými systémy, proti hrozbě jaderné války a za ochranu života, kdekoliv a kdykoli je ohrožen.

Komuniké XVII. mezinárodní konference redaktorů filozofických a sociologických časopisů socialistických zemí

Bratislava — Smolenice, 24.—28. X. 1983

V souladu s programem mnohostranné vědecké spolupráce akademií věd socialistických zemí se v Československé socialistické republice, ve Smolenicích, konala ve dnech 24.—28. října 1983 *XVII. mezinárodní konference redaktorů filozofických a sociologických časopisů socialistických zemí*.

Zúčastnily se jí delegace Bulharské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Rumunské socialistické republiky, Svazu sovětských socialistických republik a Československé socialistické republiky.

Účastníky přivítal vědecký sekretář prezidia Slovenské akademie věd, člen korespondent SAV V. Mikuláš. Hlavní referát, *Místo a úkoly filozofických a sociologických časopisů v soudobém ideologickém boji*, přednesl místopředseda Slovenské akademie věd, akademik V. Cirbes. Zdůraznil, že systematická a tvůrčí ideologická práce je velmi důležitou a nedílnou součástí boje za uskutečnění historického poslání dělnické třídy. Etapa výstavby rozvinuté socialistické společnosti a jejího zdokonalování staví před ideologickou frontou nové velké a složité úkoly. V ideologické oblasti společenského života mají významné místo společenské vědy, zvláště marxisticko-leninská filozofie a sociologie, jejichž tvůrčí rozvoj musí napomáhat všestrannému zvýšení efektivnosti forem a metod ideologické a politickovýchovné práce. Efektivnost, operativnost a konkrétnost ideologické práce v období výstavby a zdokonalování rozvinutého socialismu závisí rozhodující měrou na tom, jak dalece společenské vědy teoreticky proniknou do podstaty dané etapy rozvoje socialismu, jakož i na stupni filozofického a sociologického poznání soudobých úspěchů vědy a technického pokroku. Aktivita společenských věd v ideologické oblasti je nedílným článkem jejich úzkého spojení s politikou strany, s praxí výstavby socialismu a s mezinárodním dělnickým a komunistickým hnutím. Filozofické a sociologické časopisy proto musí sehrát iniciativní úlohu při vytýčování a řešení nejzávažnějších ideově teoretických problémů. Musí srozumitelnou a přesvědčivou formou objasňovat pravdu o socialismu, jeho humánní a mírové podstatě; přispívat k hlubšímu rozpracování marxisticko-leninského chápání války a míru a ke kritice buržoazních koncepcí války a míru; musí odhalovat třídní zdroje a třídní funkci staronových variant buržoazních filozofických a sociologických koncepcí, významně stimulovat tvůrčí rozvoj marxisticko-leninského filozofického a sociologického myšlení.

Referát V. Cirbese vzbudil značný zájem a byl solidním teoretickým základem pro bohatou diskusi. Pozornost diskutujících se soustředila na následující otázky: 1. hlavní zvláštnosti soudobého ideologického boje, úloha společenských a přírodních věd v tomto boji, zejména proti různým formám iracionalismu a mystiky; 2. výsledky práce redakcí v souvislosti s výročí K. Marxe a v souvislosti s posledními mezinárodními kongresy: filozofickým, sociologickým a politologickým; 3. základní úkoly časopisů při zdokonalování ideologické práce mezi pracujícími v socialistických ze-